

Apologeticus Dei I.
IN NOMINE JESU!

DISPUTATIO THEOLOGICA

De

INDURATIONE
PHARAONIS.

QUAM

Dei O. Max. Auxilio,

In Regiâ Universitate Aboënsi,
cum consensu Reverenda
Fac. Theologica,

P R Æ S I D E

E NE VALDO SVENONIO,

R. G. A. S. S. Theol. Doct. Prof. prim.,
& h. a. Decano, nec non Eccles. Ur-
bis Numensisq; Pastore

Defendere conabitur

ETRUS MOVALLIUS, Smol.

In Audit. Super. S. Max. ad. d. Feb.
Anno gratia M. DC. LXXVI.

A B O Æ,

Excusa à PETRO HANSONIO, Acad. Typ.

Mont. Laurentinus Wied.

Summè Rev. atq; Amplissime,

Dn. M. JONA SCHARINI, Theologus
excellentissime, Dioceseos VVexionensis Episcopo
longè dignissime, in Christo pater, & pro-
motor indubitatissime.

Dn. NICOLAE Liegen / Dn. ANDREA Ljndee-
Regij Dicasterij Aboënsis man / Vectigalium r inos
Assessor consultissime, rum in Fëningia hætenus
nec non in territorio Ve- Inspector accuratissime
moënsi & inferiori Sata- nunc verò collegij Revisi-
cundia Judex prudentissi- onis Cameræ Adsestior
me, Nutricie liberalissi- spectatissime,
me, summo honoris titulo
perpetim afficiende.

Dn. M. PETRE PLATINE,
in Regio Gymnasio V Ve- box æquissime, Evergetæ
xionensi Græcarum Lite- propensissime.

rarū lector cōmēdatissime. **Dn. JOHANNES Teslet,**
Dn. JACOBE ÆIMELÆE, Actuarie in Regio Dic-
superioris Satacundia Juc- sterio Aboënsi solertissi-
dex territorialis dexterrime, me,

Circa natalitia, quæ Ecclesia Dei quotannis celebrat
dulcissimi nostri Salvatoris Domini Jesu Christi, stre-
næ, hic ut alibi, pro laudabili in Christianismo recepto
more, distribui siveverunt. Ast quid ego, cui tamdiu li-
cuerat, multiplicem illum fructum beneficiorum ve-
stitorum degustare, mittam? Iussit proinde, cum cæ-
tera desint, obsequiosa mens & prompta bene merendi,
voluntas, succedatq; loco strenæ exercitium hocce A-
cademicum, quod ipsum tamen dubius, & ancipiti
cura versatus in deliberando, tantillum dicarem
Nominibus Mecœnatum, fautorum & promotorum illius
inscribere ausus sum, Vestra magis benignitate persua-
sus, quam muneris copiâ. Valete ergo & strenam æqv-
boniq; consulite.

Vestri maxime vectigalis

PETRI M. Movallij Smol

APOLOGETICUS DEI

DE

INDURATIONE,
ET CAUSA MALI.

Sumptâ occasione ex c. 4. c. 7.

& seqq. Exodi, in Thesi & Antithesi succinctè adornatus.

I. Θέσις.

Methodi causâ, ipsa Thesis in tria extantiora membra dispescitur, ut I. *Definitio*. II. *Analysis causarum*, III. *Affectiones expendantur*.

II. Est a. 1. *Definitio alia Nominis*, quâ α. voces examinantur. Moses in historia Pharaonis tribus utitur verbis.

כַּבֵּד

קָשָׁה

Illud chadsak in conjug. *piel* usurpatur Exod. 4:21. adeoq; significationem intendit, notatq; severitatem divini judicii vel 1. pronunciationem sententiæ decisivæ conf. c. 9:12. c. 10:20. 27. c. 11:10. c. 14:8. *Istud* vero & *hoc*, scil. *Chaved* c. 10:1. & *kaschab* c. 7:3. in conjug. *Hiphil* usurpantur, ac proinde permissionem inferunt, tacite monentes; Deum indurationem istam efficaci operatione non produxisse, sed à Satana & Pharaone fieri concessisse. Conf. c.

13: 15. cum Esa. 64: 17. Unde & Cor Pharaonis dicitur grave c. 7: 14. obduruìt c. 8: 19. Et aggravatum est, c. 9: 7. Hisce omnibus simul innuitur Pharaonem obtemperasse Satanæ suggestionibus, unde gravius induratus fuerat.

III. β. Notantur *vocabula equipollentia*: appellatur enim induratio alibi, *Excoecatio oculorum & mentis, obturatio aurium, impingvatio vel incrassatio cordis, &c.* Esa. 6: 10. Matth. 13: 14. 18. Marc. 4: 12. Luc. 8: 10. Joh. 12: 40. Act. 28: 26. 27 Rom. 11: 8. Quæ appellationes omnes significant malitiâ hominis nolentis audire, intelligere & dijudicare quæ à Deo ad salutaritèr cognoscendum proposita sunt.

IV. γ. Discutiuntur *equivocationes*, & variæ vocum acceptiones attenduntur; Quo circa 1. Removenda est ab hâc consideratione doctrina de cordium humanorum *Duritie Naturali*, quippè quæ Ezech. 36: 26. vocantur *Lapidea convertenda in carnea*. Quò pertinet *σκληροκαρδία*, discipulorum Christi, Luc. 24: 25. Marc. 16: 14. Quæ nihil aliud, magni cujusdam Theologi judicio est, quàm *congenita omnibus hominibus originalis peccati labes*; Unde orta est caligo in mente non agnoscente Deum, pravitas in volun-

voluntate, adeoq; summa ἀδυναμία, quo ad salutarem conversionem præstandā in singulis viribus, 1. Cor. 2: 14. 2. Cor. 3: 5. Et Phil. 2: 13. Adeoq; in præsentī negotio non agitur de malo aliquo nobiscum nato præcipuè, sed spontè acquisito, quæ homines ita dicuntur *indurari*, ut quæ alioquin vel naturaliter intelligere ac dijudicare, vel per Spiritus S. gratiam in verbo semper efficaciter operari volentis percipere poterant, intelligere & capere nolunt, ac tādē etiā Deo puniente impietatem spreti verbi nō possunt, coeco imperu ruunt in perniciem suam.

V. II. πρῶτος proprièq; hoc malum assignatur quibus divina voluntas patefacta est in verbo, idq; vel α. initio per gratiam Sp. S. assentientibus veritati cœlesti, sed postea propriā culpā resilientibus & ab agnitā viā salutis retrogradis, quales fuere *Cain*, *Judas Ischariot* &c. Vel β. Veritatem non amplexis, quales fuere *Pharao* & *Judæi* miraculorū Christi illusores concionumq; malitiosi interpretes, Δευτέριος seu analogicè tribuitur Ethnicis, quibus specialis revelatio non illuxit, sed tamen generalis patefactio contigit de Dei Existentiā & nonnullis attributis per creationem & notitias insitas seu innatas, contra quas spontè agunt, & furenter pa-

trant, quæ noverunt mala esse, quâ ratione Apostolus etiam Gentibus *Indurationem* adscribit Rom. 1: 19: 28. Eph. 4: 18.

VI. III. Prænotari quoq; summè necessarium est, Quòd *Induratio* bifariam possit ac debeat considerari; I. *Ut peccatum* longè atrocissimum, ceu fons & origo aliorum criminum scelerumq; complurium. II. *Ut pœna* flagitijs antegressis justo Dei judicio promerita, quo respectu & Deus ipse dicitur indurare. priori respectu partim diabolo partim homini adscribitur.

VII. IV. Nec prætereundum est hujus vocis significationem esse *Metaphoricam*, & *induratione* hâc non denotari callum aliquem physicè indurescentem, aut actum aliquem naturali modo lapidificum; sed esse actionem spiritualem.

VIII. II. Definitio alia realis, potestq; extrui talis: **Induratio spiritualis est actus hominis malevoli ex multis suggerente diabolo pravitatibus sponte contractus, ad ostendendam adversus pertinacem verbi divini contemptum justam Dei potentiam.**

IX. II. ANALYSIS hæc est:

I. *Materia* circa quam, seu Objectum est *Homo* malevolus, qui habitum malitiæ ex varijs pravitatis, spreti, contradicendi & resistentiæ fastiditi verbi Dei actibus spontè contraxit. Versatur a. Induratio circa duplicia objecta obedientiæ, videlicet α . Quoad *Fidem* β . Quoad *Vitam* & mores; adeò ut qui veritati oblatae vel agnitæ resistunt contumaciter, eamq; blasphemant, dicantur indurati quoad actum priorem: pariter qui detectis voce divinâ peccatis suis enormibus, nihilominus in iisdem pergunt ac pertinaciter & furenter contra Deum ruunt, meritò quoq; indurati appellentur, ut Cain, Pharaon, Saul &c.

X. II. *Forma* indurationis vix una appellatione describi potest; nam α . notat metaphoricè actionem proæreticam, quâ vel ex molli durus, vel ex duro durior homo redditur, quæq; mentione membrorum corporis per partes exprimitur, ut ad animam cui propriè competit induratio commodius referri possit. Hinc induratio *cordis*, *cervicis*, *frontis*, nominatur (quod LXX. vertunt *καταχύνειν*) dum homo instar ferri, petrae, adamantis, seipsum obdurat & roborat, ne malleo legis flectatur, sed eò fortius eidem

resistat, Exod. 7: 13. 2. Reg. 17: 14. Jer. 5: 3. Zach. 7: 12. Et ubi metaphora desumitur à bobus nolentibus subire jugum, à meretricibus quæ duræ frontis & impudentes sunt. ubi tamen observa, & quod phrasis: *ponere frontem quasi adamantem*, quando Deo tribuitur, usurpetur in bonam partem, ut Ezech. 3: 9. *posui frontem tuam q: adamantem que durior est petrâ, ne timeas eos*; Loquitur sc. Deus de constantiâ in ministerio verbi adversus minas hostium. Tribuitur quoq; oculis & aurib. Esa. 6: 10. Matth. 13: 18. Act. 28: 27. non quod in istis membris hæreat vitium immediatè, sed translato genere sermonis à vitijs organorum ad demonstrandam internam mentis cœcitatem & surditatem nolentis videre & audire quæ ad cognoscendum à Deo in verbo proposita sunt. Deinde β. phrasis indurationis non solum *actionem*, sed & affectionem seu *Habitus* duritiei in corde hominis exprimit, unde etiam *Genus* ejus commodius *actus* statuitur, non naturalis ille quidem, de quo dictum initiô, sed acquisitus, actionis scil. induratoriæ effectus: qui n. principio suâ sponte mentem obfirmat; ne videat Lucem veritatiq; monstratæ assentiatur, is postmodum justo Dei judicio, per operationem

Satanæ

Satanæ ita occallescit conflato habitu, ut aliter agere non possit, sed instar nyctioracis cœcutientis ad splendorem solis, ad veritatem auroræ cœlestis semper cœcutiat, necessitate quidem non absolutâ seu consequentis, sed hypothetica & consequentiæ, Rom. 2: 5. Heb. 6: 6.

XI. III. *Causa Efficiens Indurationis hujus* in scripturis Sacris adscribitur 1. Homini indurato 2. Diabolo 3. Deo. 4. Ministris.

XII. 1. Primum Induratio tribuitur *Homini*, qui malitiâ spontaneâ contumaciter se opponit agnitæ veritati & divinæ potentiae inq; peccatis contra dictamen conscientiae perseverat, ut cum Pharaeo cum suis consiliarijs ac purpuratis, fatentibus Magis, cogeretur agnoscere, digito Dei Moſen egisse miracula, ipse tamen nihilo melior evadit. conf. Exod. 9: 35. Jer. 5: 3. Cur autem alij, alijs servatis ac liberatis, in tantum malum feruntur, videtur ideò fieri, quia a. Alij indulgent præconceptis opinionibus suis, quibus ita sunt fascinati, ut monstratam Lucem aspicere nolint; alij gloriæ cupidi & studio partium perseverant in erroribus, ne videantur errasse & inconstantiae argui, ut pharisæi: Alij cupiditate vindictæ, contemptu vilium ministrorum, Verbi, studio

studio opum & voluptatum ad idem malum invitantur. Hi omnes sic solent gradatim indurari: Qui securè indulgent suis peccatis hærentq; vel in Idololatriâ, falsis opinionib⁹, tyrannide, avaritiâ alijsve peccatis mortalibus, hi castigati verbo Dei incipiunt fremere ac exacerbantur vel adversus docentes, ut hypocritæ, vel doctrinam ipsam oderunt & mendacijs onerare non verentur, alij personas simul & doctrinam hostiliter persequuntur. E. G. quibus sceleribus pœnam hanc fatalem homo à Deo pharao promeritus sit, Moses in Exodo probè edisserit, septem atrocissimorum actuum mentionem faciens. Quorum.

I. *Tenebrositas* erat c. 1: 16. 22.

II. *Immanis persecutio pop. Dei* c. 1: 23. c. 2: 32. c. 5: 6. 7. seqq.

III. *Incredulitas & contumacia*, eaq; tanta, ut nullis planè signis aut prodigijs etiam, tanto numero & terrore editis, potuerit emendari. c. 7: 23. c. 9: 34.

IV. *Blasphemia in Deum* perquam horrenda. c. 5: 2.

V. *Studium Magiæ*. quod verbo Dei non solum opposuit, sed & præposuit. c. 7: 11. 22. c. 8: 6.

VI. *Hypocrisis & impenitentia summa*. c. 9: 34. c. 10: 10.

VII. Con-

VII. Contemptus Ministerij. c. 5: 2. 4. c. 8. 15. c. 10: 28. Unde August. Serm. 88. de Temp. ait: *Cerrissimè credendum est quod pharaonem non Dei Videntia, sed propria iniquitas & indomabilis Superbia contra Dei præcepta toties fecerit indurari.*

XIII. II. Altera causa efficiens Indurationis sed externa est diabolus executor judiciorum Dei, qui cum suâ naturâ sit pessimus, & homini ad omnia mala callidissimus autor & instigator, concessâ sibi à Deo irato facultate, impellit pravâs hominum voluntates ad id patrandum impensius, ad quod suâ propensione erant proni: adeoq; securos inclinât, inclinatos excitat, irritatos prostermit, prostratos proculcat, ne amplius assurgere valeant 1. Cor. 4: 4. *Ubi dicitur excæcare mentes.* Eph. 2: 2. *operari in filijs diffidentie.* Act. 5. 2. 3. *Implere cor malitiâ* 2. Tim. 2. 26. *Captivos tenere homines* 1. Pet. 5: 8. *Eosdem querens ac devorare instar rugientis Leonis.*

XIV. III. Tribuitur induratio hominum ipsi Deo, Exod. 4: 21. *Ego indurabo cor ejus, ne dimittat populum.* Conf. Esa. 63. 13. Ezech. 14: 9. Ps. 105: 25. Rom. 1: 28. Unde B. Lutherus noster Tom. III. Jen. Lat. p. 206. ait: *Deus pharaonem induravit, dum illum per verbum Moysi velut Regnum ablaturi in-*

*vasit, & intus Spiritum non dedit, sed ipsius
impiam corruptionem permisit, Satana re-
gente, successive intumescere, furere & pro-
cedere cum securitate quâdam & contemptu.*

Quo circa probè tenendum est, *Indurati-
onem* referri oportere ad opera Dei judiciaria,
quibus præcedentem impietatem vindicat;
Unde rectè dictum ab iterum *Augustino* Cit-
loco: *Nunquam prius Deus deserit homi-
nem, nisi prius ab homine deseratur.* Fir-
miter ergò hæc regula tenenda erit: quòd
nulla sit iniquitas apud Deum: quod urget
Paulus gravissimis argumentis ad Rom. c. 9.
Idem August. lib. i. ad Simplicianum Qv. ii.
ait: Intelligatur propositio, quod Deus non sit
author peccati, primò ratione præcepti, quia
non præcipiat peccatum, secundò ratione vo-
luntatis approbantis, quia nunquam appro-
bat peccatum ullum quatenus tale est, tertio
ratione operationis, quia non impellat tacito
motu interno hominum mentes & voluntates
ad peccandum.

Palàm ergò fit, indurationis operationem
Deo adscribi, non quatenus est vel peccatum
& respectu sui, vel aliorum peccatorum causa,
ratione sui effectus; sed quatenus est præce-
dentium flagitiorum poena, quâ Deus deser-
tione & suæ gratiæ subtractione punire justis-
sime

simè decrevit, juxta illud Rom. 9: 18. Quem vult indurat; scil. voluntate non *absolutâ* aut *antecedente*; sed *consequente*, ut sit sensus, Deum aliquos mortalium pro suâ voluntate, occultâ quidem nobis, nunquam verò injustâ, punire Induratione.

xv. Concurrit a. Deus ad eandem vel *Generalitèr*, idq; *a. Naturam sustentando*, Aët. 17: 28. *β. Præsciendo*, quâ malas actiones prævidet & prædicat priusquam eveniunt, Exod. 3: 19. valetq; illud: *Qualem Deus Pharaonem videt futurum, talem fore prænunciat* Et huc respiciunt dicta B. Lutheri, lib. de Serv. arb. cont. Erasmus, quæ primo intuitu duriuscula videntur, ut, Simeï ad maledicendum, Pharaon ad indurationem, judas ad prodicionem motu Dei acti & rapti fuere. Intelligit a. Motum vel actionem omnipotentiae Dei, omnium rerum creatorum sustentatricis & motricis *Generalem* Heb. 1: 3. Ut seipsè explicat, sapius. Ita namq; commentatur in illud Exodi: *Ego indurabo cor ejus. Ego faciam, ut cor pharaonis induretur, sed ut me faciente induretur, quod quomodo fiat, audivimus, scil. intus, generali motu ipsam movebo voluntatem malam, ut suo impetu & cursu volendi pergat, nec cessabo moverè nec possum*

possum aliter &c. Et porro: quærat quispiam, cur Deus non cesset ab ipso motu Omnipotentia, quo voluntas impiorum movetur, ut pergat mala esse & pejor fieri? Resp. Hoc est optare, ut Deus propter impios desinat esse Deus, dum ejus virtutem & actionem optat cessare.

XVI. Vel *Specialiter* idq; octo potissimum modis:

1. *Deferendo* seu *Gratiam subtrahendo*, vel eandem non impertiendo: Subtrahit n. Deus eam interdum Renatis, ut *Sauli*, 1. Sam. 16: 14. Ezechia 2. Paral. 32: 1. Non impertit irrogenitis, ut *Pharaoni*.

Unde iterum August. de prædest. Sanct. c. 4. *Non, ait, obdurat Deus impertiendo malitiam, sed non impertiendo gratiam: indurat quando non mollit; excæcat quando non illuminat.* Et Irenæus Lib. 4. c. 48. scribit: *Tradit ergo Deus istos infidelitati ipsorum, &c. avertit faciem ab hujusmodi, relinquens ipsos in tenebris, quas sibi ipsi elegerunt,* Item August. cont. Faust. Manich. ait: *Deus indurat deferendo, Satan svadendo, homo consentiendo.*

II. *Tradendo* in potestatem exsecutoris judiciorum suorum, Satana videlicet tan-

quam

quam Carnificis. Psalm. 35: 5. Psal. 109: 6.
Satanas Stet à dextris ejus. Chrysostomus
in 12. c. Joh. hom. 68. inquit: *Cum deserimur à Deo, tradimur diabolo, in cujus potestatem redacti innumeris malis afficimur.* 1. Sam. 16: 14. *Spiritus Domini recessit à Saule & exagitabat eum Spiritus malus à Domino.* Conf. 2. Sam. 24. & 1. Par. 21. 1. Reg. 22.

III. *Offerendo*, seu potius *Iterando verbum* omnium primò *oblatum*, cujus finis per se, respectu Dei, sicut & propria ac inseparabilis ejus efficacia, est hominum conversio. Sed per hominum affectatam malitiam fit, ex accidente, ut verbo Dei ipsis annunciato magis magisq; indurentur, idq; illis fiat odor ad mortem, quod ex instituto Dei & cōgenitâ sibi efficacîa debebat esse odor ad vitam, 2. Cor. 2: 16. Erat E. Pharaon resp. Dei instar filij immorigeri, quem dum pater iterum atq; iterum revocare studet ad pœnitentiam saluberrimis monitis, suâ culpâ redditur deterior: Pater v. dum accingitur ad iterandum monita sua salutaria, dicens: *Rursus indurabo filium*; num erit indurationis causa? Absit. Sic Pharaon bonum finem verbi conversionem, intervertit odio incitatus adversus monitores Moysen & Aronem, simulq; fuit in causâ, quod subsequutus fuerit eventus

per

per accidens, quò verbum, salutis gratiâ sibi propositum, factum ei fuerit petra Scandali.

IV. *Permittendo hominem suis cupiditatibus.* Quâ Deus Justo Judicio finit hominem sibi relictum & Satanæ traditum proprio impetu ferri suisq; blandiri proprijs concupiscentijs, Psal. 81: 13. *Ibunt in adinventionibus suis.* Ose. 4: 14: Zach. 8: 10. Act. 14: 15.

Etsi verò *Calvinus* lib. 1. instit. c. 18. frivolam hanc solutionem appellet, longè certissimum tamen est, eam in multis Scripturæ effatis frequentari, ut Matth. 6: 13. Ne nos inducas in tentationem: non finas nos induci ne deferas nos, Esa. 63: 17. *Tu errare nos fecisti & indurasti nos:* Tu propter varia peccata nostra deseruisti nos tuâ gratia, & permisisti ut propriâ malitia & impulsu Satanæ laberemur in Errores & in illis obstinatè q: indurati perseveraremus. Sic Ps. 141: 4. *Ne deferes cor meum ad rem malam:* Ne finas me aberrare à mandatis tuis, sed sustenta Speciali auxilio gratiæ.

Permittit quidem Dominus Deus invitus & non volens peccatum quâtenus tale Ps. 5: 4. Volens a. tanquam justam pœnam, & respectu finis, quem novit ex actione pessima elicere optimum.

v. *Tolerando malos, ut convertantur.* Unde Apostolus asseverat Deum magnâ longanimitate tolerasse vasa iræ præparata ad interitum Rom. 9: 22. c. 2: 4. Rejicit quidam B. Luth. cont. Erasmi. hanc interpretationem, videlicet, si solâ Dei tolerantia hominem indurari dicamus, omissis reliquis Dei judicijs, interim verò certum evadit Dei patientiam quibusdam esse allectoriam, ad poenitentiam, idq; perse ex instituto Dei, 2. Pet. 3: 9. quibusdam inutilem, & ad resistendum Deo, abusivam.

vi. *Determinando Metas.* Ultrâ quas hominibus & diabolis furere suâque malitiâ atq; tyrannide grassari prohibitum est, Esa. 37: 20. Psal. 105: 14. Sic Pharaoni nisi certos Deus limites posuisset exercendi tyrannidem, nunquam Israelitas dimisisset incolumes. pari modo Dominus Deus posuit repagula Sauli, Herodi, Imp. Turcicis atq; Romanis, ipsiq; AntiChristo, Mahometi & Pontifici volentibus evertere religionem vere Christianam, quos ad lucem Evangelij cœcutire & magis magisq; indurescere permisit justo judicio.

vii. *Gubernando Finem eumq; reducen-*
do ad normam sapientiæ, justitiæ & bonitatis divinæ: Gen. 50: 20. Vos cogitastis de

me malum, sed Deus convertit in bonum. Pharaonis scopus erat populum Israeliticum æternâ servitute opprimere; Sed Deus in eodem potentiam suam & gloriam justitiæ suæ demonstravit, misericordiam autem & defensionem erga suos, Rom. 9: 17. Exod. 9: 16. *Fulgentius ad Monim. Deus licet non sit autor malarum cogitationum, ordinator tamen est malarum voluntatum.*

VIII. Deniq; Exsequendo judicia. Quibus nequissimi, sceleratissimiq; *μακροθυμίας* divinæ contemptores adeoq; præfracti peccatores tandem severè cœrcentur ac puniuntur. Idq; sit pœnis vel temporalibus, vel si Deo & Ministerio rebelles esse perrexerint, inq; obstinato proposito peccandi ulterius & usq; in finem perseverârint, eò gravioribus æternæ gehennæ supplicijs.

XVII. iv. Quarta causa efficiens Indurationis tribuitur Prophetis, Apostolis & V.D. Ministris *ὁρῶντες*, Esa. 6: 10. Dan. 12: 3. Matth. 18: 18. Joh. 20: 22. 1. Cor. 3: 5. 2. Tim. 4: 6.

XVIII. III. Affectiones tandem Indurationis seu potius induratorum Attributa sunt seqq.

I. Πάρωσις τῆς καρδίας, ex Rom. 11: 7. 8. seu Cor insensatum, h. e. nullo sensu divi-

narum comminationū emollitum. Homogeneia phrasis extat Esa. 29:9. **הִנָּהוּ**

דִּי *Tardemab Ruab* i. e. Spiritus soporis, 3: gravis torpor & Lethargus; quo *ἀναίσθησία* inducitur: Indurati n. quamvis in rebus civilibus & mundanis sint sagacissimi, in negotio tamen salutis sunt veluti somno sepulti, ut neq; intelligant, videant, audiant aut sentiant.

II. Πνέυμα κατανύξεως, 3: Spiritus compunctionis, quo significatur non salutaris illa compunctio poenitentiae ex stimulo gladii divini facta. Act. 2: 37. Heb. 4: 12. sed Iste cogitationum conflictus in impijs mutuo se accusantium Rom. 2: 15.

Etenim sava sibi semper praesumit conscientia mala, Sap. 17: 11. Sed quia in isto interno cogitationum conflictu impij iudicium conscientiae petulante prostruunt, fiunt tandem *ἀνκατέχευ* Tit. 3: 11. Tandem quia & hoc ipsum iudicium conscientiae negligunt, redduntur *ἀπηλθνηότες* Eph. 4: 19. B. Quin etiam spiritus compunctionis in impijs notat flammās odiorū atq; irarum in illorum cordibus accensas à diabolo, dum zelo sine scientiā instigati, nil aliud meditantur & agunt, quàm quod ad piorum &

Evangelij spectat perniciem, ut de Stephani adversarijs scribitur Act. 7: 54. *Διὲν οἱ οὗτοι τὰς καρδίας* serrâ quasi dissecta sunt corda eorû, quibus Verbi Dei vis innuitur secantis dum emollire nequit instar Serræ vel gladij, Heb. 4: 12. non sine dolore & compunctione iræ à satanâ accensæ, qui domicilium suum à potentiâ verbi impugnari ægrè fert. Externi inde gestus existunt, dentibus frendent, spirant cædem.

III. *Perversitas mentis*, dicuntur enim tales *Διεφθαρμένοι τὸν νῦν*, 1. Tim. 6: 5. 2. Tim. 3: 8. quicunq; enim furiose contradicit spiritui sancto, justo Dei judicio, omnem judicandi virtutem amittit, unde salutis media ei cedunt in condemnationem, & felicitas vitæ in damnationis incrementum, Rom. 11: 9. Psal. 69: 10. *Fiat mensa ipsorum in laqueum.* 3: verbum Dei. Psal. 23.

IV. *Inconstantia summa*; sunt enim tales *estuantes, veluti mare fervens, quod quiescere nequit*, Esa. 48: 22. &c. &c. II. Sequuntur Adversariorum Argumenta.

II. Ἀντίθεσις,

I. Argumentantur Adversarij, potissimum *Calviniani*, ab ipsâ Significatione vocabulorum. *Forma* talis esto:

Qvi-

Quicumq; servato genuino sensu verborum Sp. S. dicitur hominem excitare & indurare, & quidem voluntate ac decreto potente & efficaci; is speciali actione & impulsu ejus voluntatem etiam malam ad operandum adigit. Atqui Deus ipse servato genuino sensu verborum Sp. S. dicitur hominem excitare, indurare &c. Ergo &c.

Propositio Major insignem reperit *περί-
Φασι* in verbis *Theodori Bezae* ad Acta Colloq. Mompelg. de prædestin. pag. mihi 179. Certè, si quod diximus de Deo ut primâ causâ instrumenta mala movente, non aliter intelligatur quàm de illâ vi divinâ quâ naturæ ordo in rebus omnibus creatis conservatur, & rerum voluntate præditarum voluntates eientur, transeundum erit, in peripateticorum castra, qui universalem tantùm providentiam agnoscunt. Itaq; fatendum

est omnino, quum ne passeruli quidem cadant sine voluntate conditoris: & ipse sortium exitus, teste Salomone, sit à Deo, voluntates illas etiam malas non tantum universaliter: sed expresse quoq; certo & fixo divinitus momento ad hoc vel illud agendum agi. Hoc autem non aliter posse fieri quam Dei voluntate & decreto, & quidem potente & efficaci multis antea rationibus & auctoritatibus probavimus, & ex istis expressis testimonijs sic loquente Spiritu S. liquet. Vos me huc non misistis inquit Iosephus, sed Deus, Gen. 45: 8. *Et verbis immediate seqq. probat idem prop. Minorem pag. 180: Sic Pharaonem excitat, Exod. 9: 16. & eundem indurat, Exod. 4: 21.*

Resp. 1. ad Argumentum in *Genere*, esse Fallaciam Figuræ λέξεως seu dictionis, cum Scriptura ipsa sæpè verbis activis utatur, δυναμικῶς seu potentialiter sit venia verbo, ut pro *velle aut posse* necessariò sint intelligenda, E. g. Gal. 5: 4. *Evacuati estis à Christo qui ex lege justificamini.* Ubi Apostolus non docet hominum aliquos ex lege justificari

cari *actu*, sed illorum accusat iudicium prævum atq; conatum inanem, ut seipse explicat, Gal. 4: 21. *Dicite mihi qui sub lege esse vultis, &c.* Resp. 2. *In specie*, & quidem *α.* ad *prop. Majorem*, sermonis proprietatem esse urgendam, donec non patiatur injuriam ipsa *Analogia Fidei*, 3: *approvata* seu consonantia capitum doctrinæ cœlestis cum verbo Dei revelato, etiamq; inter se, Rom. 12: 6. Resp. *β.* ad *prop. Minorē*: quod voluntas illa potens & efficax habeat pro objecto Indurationem quidem, sed ut *pœnam* & justorum Dei iudiciorum executionem; non verò ut culpam seu peccatum ipsū.

β. γ. *ἐν περιστάσις*, ad probationem Majoris dico, quamvis providentia divina, interprete *Trygophoro*, versetur circa omnes res creatas, etiam minutissimas, *generalissimo* concursu, circa homines tamen diverso modo, *universaliter* enim moderatur actiones hominum extra Ecclesiam, cœu gentium, *specialiter* v. respicit vocatos, seu membra Ecclesiæ; *Specialissime* bonos seu Electos. Quocirca malorum actiones suā æternā justitiā usurpat, vel ad exercendam vindictam scelerum, vel ad deterrendum alios ab imitatione exempli, adeoq; ad dirigendum omnia in bonum finem. conf. ea quæ in thesi dicta sunt.

Resp. 8. Ut præteream, quod *Beza* cum socijs, valdè Lynceis oculis in hoc argumento respiciant urgeantq; proprietatem sermonis, cum ab eâdem, sui fœdè velut obliti, in articulo de verbis institutionis S. Cœnæ, longissimè recedant. Etenim sic solent veritatis ac Lucis Evangelij ofores, agitari ac tandem circumgyrari spiritu vertiginis, Esa. 29.

II. A Dei ipsius beneplacito sic:

Opus Dei volentis, est etiam approbantis cum singulari beneplacito: Atqui Induratio & excœcatio est opus Dei volentis. Ergò &c. & p. c. Deus favet peccato.

Majorem conatur probare *Beza* ad acta colloq. Mompelg. p. 175: Quinam enim velle possit aliquid esse Deus, quod non decreverit ut sit. vel invitus decernere quod nolit? *Et in brevi Explic. Christianismi Aph. 5. ait*: Non accidit invito Deo, cui miro quodam & incomprehensibili modo placet, ut id quoq; quod quatenus peccatum est non probat, non tamen sine voluntate suâ eveniat.

Minorem probat ex Rom. 9: 17. 18. Hinc illud: ἐξήγειρά σε, excitavi te, de Pharaone

raone Rom. 9: 17. *περὶ γεγενημένοις εἰς*
τὸ κρῖμα, Jud. 4. necessariò includens
 divinum in arcanæ providentiæ codi-
 cem relatum ab æterno decretum. Sic
 jam tum cum mundus crearetur, non
 tantum Regnum Electis destinatum
 fuisse dicitur Matth. 25: 34. sed etiam
 ipsi quoq; electi Eph. 1: 4. atq; adeò ipse
 Christus quatenus in ipso sumus electi
 1. Pet. 1: 19. ut contra reprobi dicuntur
 1. Pet. 2: 8. offendisse immorigeri ad
 hunc ipsum sermonem, *εἰς ὃν ἐπέστησαν.*
 ab hoc autem decreto, quoniam excluderetur
 Dei voluntas, etiamsi res ipsa per
 se non reclamaret, dicente Apostolo,
 non tantum, *cujus vult miseretur*, sed
 etiam, *quem vult indurat*? idq; eâ volun-
 tate cui resisti non possit?

Addunt alij *Calviniani* Effectum *εὐδοκίας*
 divinæ Matt. 11: 26. Luc. 10: 20. c. 2: 14. Rom.
 10: 1. Eph. 1: 5. 9. Phil. 1: 15. & 2: 12. 2. Thes. 1: 11.

R. 1. *In Genere*: Esse *Σόφισμα* τὸ ἐμ-
 μένυ κατὰ τὴν, adeoque plus in conclusio-
 nem induci, quàm erat in præmissis.
 Respon. II. *In specie*: Primò ad Majo-
 rem: α. Dari in genere humano actionem

mediam seu mixtam, ut cum dicimus *no-
lens volens* hoc egit. *β.* Aliàs *Major prop.*
 est *particularis*, unde nil firmiter potest
 concludi. 2. ad probationem Majoris dico:
 Non simpliciter *Deo invito* hominem indu-
 rari, vel planè repugnante Deo. Ideoq; di-
 ctum Apostoli: *quem vult indurat*, Non est
 intelligendum de voluntate Dei *Antecedente*,
 quâ omnium hominum conversionem &
 salutem seriò vult & magno desiderio expe-
 ctat 1. Tim. 2: 4. Ezech. 33: 11. Sed de *Conse-
quenti* & judiciariâ, antegressam hominum
 impietatem severè puniente, cum non sint
 Deo voluntates contradictoriæ tribuendæ,
 quæ fiunt eodem respectu, ad idem, & se-
 cundum idem, ut vult Aristoteles. 3. ad *Mi-
norem* & ejus probationem dico. *α.* In voce
indonatus adversarij ludunt fallaciâ *Acciden-
tis*: est enim in judiciariâ Dei sententiâ ad-
 versus malos & contumaces, aliquid quod
 Deus approbat, videlicet ordinem ipsum *ju-
stitiæ divine*, & Finem quo præfracti illu-
 sores verbi excitantur & puniuntur cœcitate:
 Verum hæc approbatio & beneplacitum,
 non sunt referenda ad cœcitatem intellectus
 vel duritiem cordis, neq; ad actum Indura-
 tionis, quatenus omnia hæc mala sunt pu-
 gnantia cum lege Dei; sed in quantum sunt
 divinorum judiciorum ob verbi Dei con-
 temptum

contemptum justissimæ executiones. Etenim hæc est *ἐνδοξία* ἡ τοῦ θεοῦ, ut qui sapientiæ & prudentiæ opinione inflati doctrinam evangelij ut stultam rident & persequuntur Matth. 11: 25. 26. Lucem ejus nunquam videant, sed sibi relictæ, sapientiæ propriæ succumbant, in eaq; pereant.

β. Pharaon d. l. dicitur à Deo excitatus, non necessitate invincibili ad malè agendum destinatus & postmodum adactus, sed conservatus inter vivos seu superstes donec ex operibus Dei propriâ malitiâ arriperet occasionem, quâ subinde deterior evaderet ac intractabilior. Conferantur interpp. *Syrus Acimatoch, & Arabs* in h. l. Sic Exod. 21: 21. Si unum aut biduum *Jaamod* steterit: vixerit vel superstes fuerit. Unde *Theodoretus* ad Rom. 9: 22. ait: *Quemadmodum medici, non ipsi creant viperas sed ex eis utile medicamentū conficiunt: ita etiā Deus voluit quidem Pharaonem supplicij eximi: sed quia ille in nimiam feritatem corruebat, illi quidem omnis generis pœnas inflixit: suam autem potentiam omnibus hominibus ostendit. Illud autem Excitavi Te, idem est ac permisi tibi regnum assequi: & cum possem prohibere, non prohibui, perventuram inde ad alios utilitatem providens.*

γ. Quod attinet Jud. v. 4. *οὐκ ἔστιν ἡμεῖς εἰς τὸ κῆμα*, dico non significari aliquos nudè ad damnationem in æterno codice per inevitabile decretum præscriptos: non enim posuit nos Deus ad iram, sed ad obtinendum salutem per Dominum nostrum Jesum Christum 1. Thes. 5: 9. Sed illi ad damnationem dicuntur præscripti, qui Dei nostri gratiam trahunt ad Lasciviam & Deum ipsū Christumq; negant v. 4. qui dormientes carnem polluunt, & dignitates spernunt v. 8. qui viam Caini ingressi sunt secuti errores Bileam, facti seditiosi cum Core v. 11. qui in Agapis maculæ sunt v. 12. quorum os loquitur superba v. 16. Spiritum S. non habentium v. 19. Hi dicuntur præscripti ad hoc iudicium, hoc est, de quibus propheta vaticinati sunt, quod Ecclesiam Christi turbaturi sint & tandem perituri, quales sunt AntiChristi orientalis & occidentalis cum alligatis socijs per totum mundum, Esa. 59. Zach. 5. Dan. 12.

δ. Ad locum Matth. 25: 34. respondeo, Regnum Dei dici *ἡ βασιλεία* paratum ijs scilicet qui fidem salvificam demonstrant hominibus visibilibèr per opera Charitatis. Sic Eph. 1: 4. Elekti dicimur non absoluto aliquo *προερχομῶ*, sed in Christo, in quem credi-

Crediturieram⁹, quamq; fidem Deus ab æterno infallibili notitiâ vidit 1. Pet. 1: 19. 20. Sic e contra ἡ ἐξέθεσις, 1. pet. 2: 8. Reprobi sc. dicuntur positi non ad interitum aliquo arcano & fatali quodam Dei irati consilio, sed in λόγον seu Evangelium Christi ut in loco parallelo 2. Cor. 5: 19. *Deus posuit in nobis sermonem reconciliationis.* Vel si urgenda est Phrasis εἰς ὅ, sc. ut offenderent in lapidem, utiq; illud est factum ob ἀπειθεῖαν seu inobedientiam. E. Tandem voluntatem Dei Resistibilem esse ex Matth. 23: 37. aliisq; aphorismis classicis probamus contra *Calvinianos* non solum, sed & eorum sobolem,

ARMINIANOS.

III. A divinâ permissione.

Quòd Deus permittit, illud vult.
At Deus Indurationem Pharaonis permisit. E. Eandem voluit.

Majorem ita breviter demonstrare satagit Beza, ad acta Montisbelgard. de prædest. p. 176. Deniq; ut præclare non uno loco dicit *Augustin.* quod malum est in sese, mali rationem non habet, quatenus à Deo pendet, sed quatenus bonum est ut sint mala, quæ aliqui Deus esse non sineret: non finit autem utiq; nolens, sed volens.

Minor

Minor est antea concessa.

Resp. I. *In specie ad Majorem, Negando,*
 α. quia *permissionis* vocabulum latius est vo-
 cabulo *voluntatis*; non enim omnia quæ quis
 permittit fieri, illa simpliciter vult. β. *Ob-*
jectum voluntatis est *permissio*, *permissionis*
 verò *objectum* est *Induratio* etiam quatenus
 culpa seu peccatum est. 2. Ad probationem
 Majoris: Esse postulatum quoddam, cui tam
 facile non credendum; seu peti principium.
 II. *In Genere: Esse σφισμα κατὰ.* Quia
permissionis vox non exprimit ea omnia, quæ
 in hominum *Induratione* ex parte Dei con-
 currunt, ut ex distributione actionum Dei
 specialium supra constabat. Quando verò
 ipsum peccati actum respicimus, quem Deus
 non vult, non approbat, non efficit, dici-
 mus quod sinat naturam liberè agentem fer-
 ri suo proprio motu permittatq; à Satanâ
 nonnunquam agitari. Volens autem per-
 mittit actum *Indurationis* quatenus pœna
 est, perinde ut vult alia pœnarum genera
 de quibus tamen Esa. 28: 21. extat, quod *fa-*
ciat Deus opus alienum, siquidem sumè benefi-
 cus & bonus est propriâ naturâ, ut *faciat opus*
suum, 3: ut benefaciat hominibus, vel glo-
 riam justitiæ suæ illustret. Quod autem de
 voluntate approbante & decernente fuit ad-
 ditum,

ditum, id non ad *actum* ipsum peccandi, sed ad finem non ipsi peccanti propositum, sed ipsi Deo, est referendum: malis enim voluntatibus hominum Deus utitur benè. Et hunc finem optimum quem ex pessimis factis hominū elicit Domin⁹ in permissiōe ipsā vult & approbat. Atq; sic non quidem decernit Deus peccatum quatenus tale, sed decernit se permissurum peccatum quod suā sponte ab hominibus videt iri patratum, ac finem bonum inde resultantem decernit. Et ut *voluntas* respectu permissionis, propriè τὸ ἐκκρίνειν, permissio v. resp. peccati τὸ ἀνασχεῖν, in se complectitur; ita Deus à S.S. dicitur non velle peccatum Ps. 5. alioquin non tantum permitteret hominum mentes & voluntates ferri suo arbitratu, sed etiam, quod facit in bono proposito, eosdem impelleret & adjuvaret. Unde facilimè respondetur ad *instantias*: 1. Si in dictis de Induratione, Permissionis ἀγνοήσιμος admittitur, tum Deus fingitur ociosus rerum humanarum spectator contra manifestam scripturam. Dicendò. N. V. C quia actiones Dei speciales non sunt merè Theoreticæ sed in clementiæ ac justitiæ praxi directoriæ ad bonum finem. 2. Si nullo modo id quod permittit Deus probaret, utiq; impediret. Resp. n. quamdiu regnat clementi

Dei erga bonos & pœnitentes, vel impedit malum, vel tandē homines convertit, dominante verò justitiâ ejus, non impedit quidem actionem malam, sed peccatum antecedens peccato conseq. graviori punit Psal. 18: 26. 27 *cum Sanctis Sanctus es &c.* β Ut non nihil dicam de dist. inter *Nolle & non velle*, quod istud significet actum voluntatis negativum cum conatu resistēdi actionibus malis easq; planè impediendi, quo pacto Deus noluit Apostolum grassari in Damascenos Act. 9: 3. 4. 5. Hoc v. actum voluntatis negativum sine peculiarire-sistentia seu actuali remotione impedimenti, ut h. l. illud in concursu Dei cum actionibus hominum anomalis extraordinario, hoc locum habet in communi.

IV. AB ABSURDO.

Quâ doctrinâ Stabiliuntur vires Liberi arbitrij in homine, adeoq; confirmantur opiniones Pelagianæ & Synergisticæ; ea ex agro Ecclesiæ est exterminanda. At doctrina hæc de permissione Dei, circa peccata, est talis. Ergo est exterminanda.

Major prop. extra controversiam est; Minorem

norem adversarij probare nituntur partim authoritate B. *Lutheri*, partim ratione. Ideò namq; *Lutherus* & *Erasmi* interpretationem de permissione & tolerantia Dei prolixè rejecit, quia vidit eā patrocinari viribus humanis in negotio conversionis. Ratio quoq; evidens esse videtur, quia si dicatur *Pharao* Seipsum indurasse Sponte suā, potuisset utiq; seipsum eādem libertate non indurare: quid a. hoc est nisi mollem facere aut emollire? ut *Augustinus* videtur intendere in nonnullis locis. Sic & *Theodoretus* Quæst. 12. in Exod. dum aliquot indurationis causas recēsit, tandem ex Dei tolerantia & præscientia concludit aliquam libertatem in rebus Spiritualibus.

Resp. Processum fieri *ὑπὸ τῆς ἐκφράσεως κατὰ*: Concedi hanc doctrinā stabiliri vires liberi arbitrij, sed non ad bonum eligendum vel amplectendum, sed ad Malum: non est enim necesse ad subvertendas liberi arbitrij vires in Spiritualibus, de quibus in disp. cum pelag. & synerg. agitur, negare naturalem & concreatam potentiam naturæ rationalis, qua liberè potest de rebus externis & civilibus judicare, easq; eligere vel reprobare, multò minus necesse est omnium actionū humanarum necessitatem introducere absolutā, vel propter Dei præscientiam vel generalem aliquam providentiæ gubernationem: præscientia enim considerat res quales actu futurae sunt, non dat illis causam agendi: Gubernatio generalis quā in Deo sumus, vivimus & movemur, ad quam *Lutherus* potissimum respexit, non evertit ordinem in naturā constitutum, qui in naturā talis est, ut li

ut liberè velit, eligat & agat. Etsi igitur homo dum liberè eligit agitq; à Deo simul sustentatur, non tamen specialitèr impellitur, ut sic velit & agat: nam inde de mum sequeretur, omnia fieri necessariò, quam propositionem etsi D. Luth. in Libro de Servo arbitrio contra Erasmus defendit, non tamen actionum omnium necessitatem introducit Stoicam aut absolutam. In isto libro principalis status est de ἀσπλαγία virium humanarum in rebus Spiritualibus, quam ibidem potissimum demonstravit invictis argumentis. Esse quidem in eo horridius dicta quædam, & cum grano salis legenda, fateretur ingenuè ipse comment in Gen. 26. quod videlicet illa non de Deo revelato, qui agnoscendus est in Filio, velit intellecta, sed de Deo abscondito sicut Esa. 45. dicitur: Tu verè es Deus absconditus Resp. 2. Negando prop. Minorem: & ad probationem ejusæ. Non indurare idem esse quod emollire, non docuisse Augustinum, nisi κατ' ἀνθρώπων, representando Pelagianos. Aut enim qui indurantur fuere renati Heb. 6. qui si non indurantur non habent de quo glorientur, cum folius Dei efficaciam naturalis illorum durities per Spiritum S. sit emollita Ezech. 36. Aut non Renati, in sua sc. naturali duritie persistentes, hi dum non indurantur, non contrahunt novam & specialem mollitiem cordis, sed tantum manent in statu naturali, e. g. infantes & pueri Ethnicorum nonnulliq; alij probi homines qui ex sua natura duris, non fiunt duriores. 3. Non indurare igitur, proprie est, abstinere à petulantia & blasphemia, veritati monstratæ & agnitæ contumaciâ non resistere: nam cor inobedientèr se gerens dicitur indurari, quoniam Deo ipsi reluctatur, ut est in Deduct. Thos. doret. Quæst. 12. in Exodum.

Tantum De Induratione Pharaonis.

DISP. II.

Ad

Præstanti ingenio moribusq; egregijs

VIRUM JUVENEM,

N. PETRUM MOWALLIUM,

Sympatriotam & amicum honoratum,

Elle Dei sit velle tuū, nam si qua voluntas

Dissidet à cœli Numine, vana cadit.

Illice dicta Dei, Dominoq; resistere noli,

Durum est in stimulum figere velle pedem.

Obrigit Phæao reclamans impius ori

Mosis sacrato, mollijt unda virum.

Exemplum ex alijs semper tibi sumito, & inde

Discito quid deceat, quid deceatq; minùs.

L. Mq;

P R Æ S E S.

Fatum per breve controversiarum

Legum constituere conditores,

Finem litibus ut darent priorem;

At quæ Relligionis Orthodoxa

Sunt certamina, semper annuatim

Crescunt. Crudior ut putrescit humor,

Et lethælibus inficit periclis,

Vite quæ metuenda sunt caduce:

Recrudescit & hoc Stygis venenum.

Dire, & sæpe repullulat quotannis:

Ceu tellure potente graminosa,

Et pratis creperæ redit lorista

Agmen, tum & rapidos abinde ventos

Annus provocat alter hinc priores.

Quare nec Tuus est levis, MOWALLI,

Cona

Conatus. Nec enim queunt repelli,
Infestæ, Hæreticæ, impiæ phalanges;
Semper sed renovanda sunt cruenta
Nobis bella, quibus cadant catervæ.
Ausus Herculeos Tibique, gnator,
Compleriq; citò hunc precor laborem,
Tanti Præsidis atq; Mystagogi:
Quò post Hæreticis vel obstruatur
Os, quo pestiferas vomunt querelas!

Scripsit

PETRUS LAURBECCHIUS

Poësis Prof. Ord. & F. Ph. h. a. D.

Eximiū dec, est, homines imitarier amplos
Qui in Sacris specimen deposuere schedæ
Horum tu sequeris vestigia, docte MOWALLI
Dum vigil assiduò castra profana fugas
Hinc tibi quid voveā, MOWALLI, cultor ami
Eusebiæ, & studiij Lausq; decusq; Sacri?
Sis felixq;, mei; novum cape pignus amoris
Jure etiam patrium propter amande solū
Opto, tibi felix cursus sit, & usq; perennis!
Propositumq; precor prosperet ipse Deus

Præstantissimo Studioſo, DN. PETRO MOWALLIO, Sympatriotæ honorando, ſic gratus labatur

ANDREAS Goman

Junecop, Smol